

Nr 320.

Av herrar **Lübeck** och **Lindman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 45, med förslag till omorganisation av vattenfallsstyrelsen m. m.

Genom Kungl. Maj:ts prop. nr 45 förelägges riksdagen ånyo ett förslag till omorganisation av vattenfallsstyrelsen, vars behandling ej medhanns vid 1919 års lagtima riksdag. I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 395 vid sistnämnda riksdag hava vi i motion nr 442 föreslagit viss ändring beträffande organisationsformen och hava till stöd därför anfört följande:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 395 föreslås en omorganisation av vattenfallsstyrelsen innebärande bland annat ett övergivande av den vid styrelsens inrättande år 1908 införda kollegiala styrelseformen och dess ersättande med en organisation av samma art som järnvägs- och telegrafstyrelserna, där generaldirektören i huvudsak äger ensam beslutanderätt, medan föredragande avdelningschefer och fullmäktige såsom tillfälliga ledamöter hava rätt och skyldighet att till protokollet anteckna avvikande mening.

Den av Kungl. Maj:t till synes med tvekan föreslagna ändringen grundar sig på förslag av lönekommitténs majoritet, men har dessförinnan veterligen icke föreslagits från något håll, vare sig inom eller utom styrelsen. Från riksdagens eller allmänhetens sida har sålunda icke heller något önskemål om en dylik ändring framförts, och erfarenheten har icke givit vid handen dess behövlighet.

Under sådana förhållanden har inom lönekommittén reservationsvis påyrkats bibehållande av den nuvarande styrelseformen, detta utan den av vattenfallsstyrelsen föreslagna utökningen av antalet styrelseledamöter från fem till sju, varjämte styrelsens föredragande tjänstemän ansetts böra äga rätt och skyldighet att anteckna avvikande mening till protokollet.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 4 saml. 103 häft. (Nr 320.)

Då vi nu önska bringa denna fråga under riksdagens prövning sker detta med särskild hänsyn till motiveringen för riksdagsbeslutet vid vattenfallsstyrelsens första organiserande år 1908, därvid det uttalades, att styrelsen under den då föreslagna formen genom sin sammansättning komme att erbjuda de bästa garantier för ett lyckligt samarbete med industrien och övriga avnämare av kraft, samt för att affärsmässiga och praktiska hänsyn komme att göra sig gällande vid förvaltningen av ifrågakvarande statstillgång.

Såsom skäl för bibehållande på angivet sätt av den nuvarande organisationsformen tillåta vi oss hänvisa till förenämnda reservation, vilken i huvudsak finnes återgiven i den k. propositionen*) å sid. 18—19, ävensom i tillämpliga delar till vattenfallsstyrelsens yttrande, återgivet i den k. propositionen*) å sid. 19—25.

Med rörelsens växande omfattning följer av naturliga skäl, på sätt styrelsen föreslagit, att löpande ärenden och sådana av mindre vikt avgöras av chefen eller av vederbörande avdelningschefer, medan alla frågor av principiell innebörd eller eljes av större vikt fortfarande skulle behandlas kollegialt. Detta förfaringssätt kan sägas vara det inom likartad enskild affärsverksamhet allmänt tillämpade. Då departementschefen finner den sålunda antydda uppdelningen av ärendena följderiktigt leda till, att det kollegiala systemet borde helt övergivas, kunna vi således icke finna en dylik slutledning riktig. Detsamma gäller kommitténs och departementschefens uttalande om de utomstående ledamöternas vid jämförelse med verkschefen mera begränsade möjligheter att sätta sig in i och känna ansvar för verkets förvaltning. Styrkan i den nuvarande organisationen synes tvärtom vara, att de utomstående ledamöterna med sin på skilda tekniska och industriella verksamhetsområden vunna erfarenhet kunna under känslan av därmed förenat ansvar deltaga i alla viktiga beslut rörande verkets förvaltning och grunderna för dess vidare utveckling.

Vid jämförelser med andra styrelser får man ej förbise, att vattenfallsstyrelsen är i särskild mening affärsdrivande — den enda (möjligen med undantag för domänstyrelsen) som äger själv bestämma tariffer och som har att arbeta under verklig konkurrens med motsvarande enskild verksamhet.

Departementschefen har också uttalat, att valet mellan de båda ifrågakvarande styrelseformerna ingalunda vore lätt. Desto mindre skäl

*) Avser k. proposition 395 till 1919 års lagtima riksdag.

synes under sådana förhållanden föreligga att nu övergiva en styrelseform, som enligt allas omdöme fungerat väl.

Kungl. Maj:ts förslag avviker i ett avseende från lönekommitténs förslag, i det den s. k. tekniska förvaltningsbyrån avses upptagen på ordinarie stat, medan kommittén ansett densamma tillsvidare böra upptagas å extra stat. Denna kommitténs mening torde ha väsentligen grundats på, att byråns uppgifter synas vara ganska heterogena, delvis tillfälligt sammanförda från dels kanal-, dels kraftverksförvaltningen. Särskild hänsyn torde också ha tagits till det förhållandet, att ur organisatorisk synpunkt ett fullständigt särskiljande vid lämpligt tillfälle av kanal- och kraftverksförvaltningarna icke finge anses uteslutet. Då emellertid även i sådant fall den nu föreslagna byråns ordinarie tjänstemän torde finna full användning inom endera av nämnda båda förvaltningsgrenar, synes icke tillräcklig anledning föreligga att i detta avseende påyrka ändring av Kungl. Maj:ts förslag.»

Ehuru riksdagen icke medhann frågans behandling, förtjänar dock påpekas, att riksdagen i anledning av de väckta motionerna uttryckligen förutsatte, att Kungl. Maj:t skulle taga under förnyat övervägande, på vilket sätt förevarande organisationfråga lämpligen borde vinna sin lösning, samt därefter vid början av 1920 års riksdag framlägga det förslag i ämnet vartill utredningen kunde giva anledning.

Någon sådan ytterligare utredning synes icke hava verkställts. Den nuvarande departementschefen hänvisar till föregående utredningar och uttalar för egen del endast följande: »Det kan visserligen ej förnekas, att beaktansvärda skäl tala för den uppfattning, för vilken motionärerna gjort sig till förespråkare, men för egen del har jag icke funnit tillräckliga skäl föreligga att frångå det av Kungl. Maj:t föregående år framlagda förslaget, vilket, på sätt min företrädare uttalat, synes väl ägnat att skapa garantier för, att vattenfallsstyrelsen jämväl för framtiden skall på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift». I anslutning härtill har förslaget från 1919 i denna del oförändrat förelagts riksdagen.

För vår del anse vi oss emellertid också hava anledning vidhålla den motsatta uppfattning, åt vilken vi förut givit uttryck. Erfarenheter från det gångna året kunna icke sägas hava givit något stöd åt strävandet att giva vattenfallsstyrelsen en form, som enligt vår bestämda mening skulle göra styrelsen mindre affärsmässig och mindre väl skickad att i god samverkan med landets näringsliv fullgöra sin för staten ekonomiskt och socialt betydelsefulla uppgift. — Den tvekan, åt vilken jämväl den nuvarande departementschefen ansett sig böra giva uttryck, synes oss utgöra ytterligare ett skäl för att icke nu vidtaga en änd-

ring, för vilken inga som helst erfarenhetsskäl tala. Genom ändringen skapas icke några garantier för ett lika gott arbetsresultat som under nuvarande organisationsförhållanden, tvärtom kan man icke utan skäl befara en utveckling i mera byråkratisk riktning till särskild skada för ett verk av vattenfallsstyrelsens natur.

På grund av vad sålunda anförts, hemställa vi,

att riksdagen med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 45 ville beträffande vattenfallsstyrelsens organisation besluta, att den nuvarande kollegiala styrelseformen skall bibehållas med samma antal ledamöter som nu, samt att föredragande tjänsteman skall äga rätt och skyldighet att till protokollet anteckna avvikande mening.

Stockholm den 10 februari 1920.

Sven Lübeck.

Arvid Lindman.